

Disse frihedsrettigheder er der betydelig færre af i grundloven end af de politiske frihedsrettigheder, hvilket hænger sammen med, at grundloven afspejler tidens (1953) politiske og økonomiske liberalisme.

De sociale rettigheder genfindes reelt kun i grundlovens §§ 75 og 76:

»§ 75. Til fremme af almenvellet bør det tilstræbes, at enhver arbejdsduelig borger har mulighed for arbejde på vilkår, der betrygger hans tilværelse.

Stk. 2. Den, der ikke selv kan ernære sig og sine, og hvis forsørgelse ikke påhviler nogen anden, er berettiget til hjælp af det offentlige, dog mod at underkaste sig de forpligtelser, som loven herom påbyder.«

»§ 76. Alle børn i den undervisningspligtige alder har ret til fri undervisning i folkeskolen . . .«

Efter SF's opfattelse er det vigtigt, at de sociale rettigheder udbygges bl.a. med baggrund i de internationale konventioner.

Et eksempel på menneskerettigheder, som er gældende i Danmark i dag, og som er et resultat af dansk tilslutning til en international konvention, er den såkaldte racismebestemmelse. Den kom ind i dansk lovgivning i 1971, efter at Danmark tilsluttede sig FN-konventionen herom i 1965. Da vi har tilsluttet os konventionen og tankegangen findes i dansk lovgivning, er det helt naturligt at få den ind i grundloven. Det kunne ske ved en udbygning af den eksisterende § 70, der har følgende ordlyd:

»§ 70. Ingen kan på grund af sin trosbekendelse eller afstamning berøves adgang til den fulde nydelse af borgerlige og politiske rettigheder eller unddrage sig opfyldelsen af nogen almindelig borgerpligt.«

Grundideen bag straffelovens racismebestemmelse kunne udbygges grundlovens § 70:

»Den, der offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds fremsætter udtalelse eller anden meddelelse, ved hvilken en gruppe af personer trues, forhånes eller nedværdiges på grund af sin race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse, tro eller seksuelle orientering, straffes med bøde, hæfte eller fængsel indtil 2 år.«

Straffelovens racismebestemmelse blev vedtaget i 1971 med ovennævnte ordlyd undtagen ordene »eller seksuelle orientering«, der blev tilføjet i 1987.

I sammenhæng hermed kunne også princippet om ligestilling mellem kønnene og sikring imod diskrimination af handicappede ses, således at diskriminationsparagraffen blev betydelig mere omfattende end i dag.

Udvidelse af menneskerettighederne i form af positive rettigheder må efter SF's opfattelse f.eks. indebæ-

re en præcisering af bestemmelsen i § 75 om retten til arbejde, sådan at det bliver en reel ret.

Drøftelsen herom var allerede fremme i forbindelse med udformningen af 1953-grundloven. Her kom socialdemokraten Julius Bomholt med følgende forslag: »Retten til arbejde under menneskeligt og samfundsmæssigt forsvarlige vilkår bør tilsikres alle, og det offentlige må træffe de fornødne foranstaltninger til denne rets gennemførelse.«

Dette forslag var i et vist omfang et afværgesforslag over for et mere vidtgående, men ikke særlig brugbart kommunistisk forslag, som havde følgende ordlyd: »Enhver borger har ret til arbejde til en løn, der svarer til den ved overenskomst mellem arbejdere og arbejdsgivere fastsatte, eller - hvor en sådan overenskomst ikke findes - til gennemsnitslønnen for det pågældende.«

Derfor frafaldt Socialdemokratiet også forholdsvis hurtigt sit eget forslag og indgik et kompromis om den formulering, der i dag findes i grundlovens § 75, stk. 1, om retten til arbejde - en »ret«, der langtfra er nogen reel ret.

Retten til offentlig forsørgelse omtales i § 75, stk. 2.

Hvis det offentliges forpligtelse blev begrænset til det, der direkte kan udledes af denne paragraf, ville mange mennesker blive betydelig dårligere stillet end i dag. Der er ikke noget til hinder for efter den nuværende grundlovsbestemmelse, at forsørgerpligten omfatter børn over 18 år og forældre. Det kan afgjort tale for en ny formulering.

Det forekommer ikke tidssvarende, at retten til uddannelse begrænser sig til den undervisningspligtige alder, jf. § 76, når man tager i betragtning, hvilken vægt vi i dag lægger på uddannelse i øvrigt. Meget kan tale for en ny formulering, der giver mulighed for yderligere uddannelse.

På samme måde kunne det være rimeligt, at børns rettigheder i form af en paragraf om børnerettigheder også kom til at blive omfattet af grundloven.

I hvilket omfang borgerne ellers skal kunne gøre krav gældende over for det offentlige i henhold til en grundlovsbestemmelse kan være svært at afgøre. Skal borgerne have et retskrav på at kunne behandles inden for en vis tidsfrist i det offentlige sundhedssystem, og skal en sådan ret grundlovssikres?

Hvis ja, hvilke krav over for det offentlige åbnes der fremover for, hvis alt, som er teknisk muligt, også skal kunne tilbydes borgerne? Hvis der f.eks. kun er 2 procents chance for at overleve, skal det offentlige så boste operationer m.v., næsten uanset hvad det koster? Og hvilke modkrav (f.eks. krav til livsførelse) kan det offentlige stille til gengæld? Hvis nej, er sund-